

Sisekaitseakadeemia
Politsei- ja piirivalvekolledž

Konstantin Lepik

VABATAHTLIKE KAASAMISE VÕIMALUSED POLITSEITEGEVUSSE JA
ABIPOLITSEINIKE KAASAMISE MÕJUD TURVATUNDELE LÄÄNE-
VIRUMAA NÄITEL

Lõputöö

Juhendaja:

Veiko Randlaine, MA

Muraste 2014

ANNOTATSIOON

SISEKAITSEAKADEEMIA

Kolledž: Politsei- ja piirivalvekolledž	Kuu ja aasta: juuni 2014
Töö pealkiri: Vabatahtlike kaasamise võimalused politseitegevusse ja abipolitseinike kaasamise mõjud turvatundele Lääne-Virumaa näitel	
Töö pealkiri võõrkeeles: Возможности привлечения добровольцев в действия полиции и влияние помощников полиции на чувство безопасности на примере Ляяне-Вирумаа	
Töö autor: Konstantin Lepik	Olen nõus oma lõputöö kättesaadavaks tegemisega elektroonilises keskkonnas. Allkiri:
<p>Lühikokkuvõte: Vabatahtlike teema on tänapäeval väga aktuaalne ja nende kaasamine korrakaitse valdkonda ning politseitöösse toimub väga aktiivselt. Uurimistöo üldine eesmärk on uurida, millist mõju avaldab vabatahtlike ressursside suurendamine turvatundele. Uurimisküsimustele vastuste leidmiseks analüüsis autor vabatahtlike kaasamise võimalusi politseitöösse ja abipolitseinike kaasamise mõju turvatundele. Ülesannete saavutamiseks oli viidud läbi ankeetküsimustik Kunda linna elanike seas. Uuringu tulemuste kohaselt arvab 75% elanikkonnast, et abipolitseinikud aitavad kaasa turvatunde loomisele nii Kunda linnas, kui ka terves riigis. Uuringu analüüs näitas, et vabatahtlike kaasamiseks politseitöösse on mitmeid võimalusi. Samuti elanikkonna arvates on abipolitseinike mõju turvatundele positiivne, mis lükkab ümber töös püstitatud hüpoteesi. Antud lõputöö maht koos lisadega on 40 lehekülge.</p>	
Võtmesõnad: vabatahtlikud politseis, abipolitseinike mõju	
Võõrkeelsed võtmesõnad: добровольцы в деятельности полиции, влияние помощников полиции	
Säilitamise koht: Politsei- ja piirivalvekolledži raamatukogu	
Kaitsmisele lubatud	
Kolledži direktor: Aivar Toompere	Allkiri:
Vastab lõputöö nõuetele	
Juhendaja: Veiko Randlaine	Allkiri:

SISUKORD

ANNOTATSIOON	2
SISUKORD	3
TÖÖS KASUTATUD LÜHENDID	5
SISSEJUHATUS.....	6
1. VABATAHTLIKUD.....	8
1.1. Vabatahtlik pääste kui päästja ja ennetaja.....	10
1.2. Abipolitseinikud – politsei põhiline abijõud	13
1.2.1. Abipolitseinike kaasamine politseitegevusse ning selle eelised ja ohud	14
1.2.2. Abipolitseinike mõju politsei tegevusele	16
1.3. Naabrivalve.....	17
1.3.1. MTÜ Eesti Naabrivalve	18
1.3.2. Naabrivalve tegevus Euroopas.....	19
2. UURING VABATAHTLIKE KAASAMISE MÕJUST TURVATUNDELE...21	
2.1. Rahvusvahelised uuringud	21
2.1.1. Kogukonna osalemine ennetustöös: politseitööle vabatahtlikult pakkujad.....	21
2.1.2. Politsei juhtkonna suhtumine: kas vabatahtlikud sobivad politseitegevusse?.....	22

2.2. Uuringu valim, meetod ja läbiviimine.....	23
KOKKUVÕTE.....	30
PE3IOME	32
VIIDATUD ALLIKATE LOETELU:	33
TABELITE JA JOONISTE LOETELU	36
LISA 1. ELANIKKONNA ANKEETKÜSIMUSTIK.....	37

TÖÖS KASUTATUD LÜHENDID

JRCC Tallinn - Pääste- ja Koordinatsioonikeskus

APoS – abipolitseiniku seadus

EVMJP - MTÜ Eesti Vabatahtlik Mere- ja Järvepääste

PA – päästeamet

PPA – Politsei- ja Piirivalveamet

VAMEP – Vabatahtlik merepääste

SISSEJUHATUS

Vabatahtlike teema on tänapäeval väga aktuaalne ja nende kaasamine korraldajate valdkonda ning politseitoosse toimub väga aktiivselt. See on üks põhjustest, miks autor valis vabatahtlike teema. Ka poliitiline suund on suurendada vabatahtlike liikmeskonda. Teiseks põhjuseks, miks autor valis antud teema, on see, et omades tihedat tööalast kokkupuudet vabatahtlikega, oskab autor välja tuua nende kaasamise plussid ja miinused, abipolitseinike koolituse puudused ja pakkuda ettepanekuid, kuidas saaks vabatahtlike teadmisi ja oskusi kasutada maksimaalselt.

Lõputöös on analüüsitud, millised on vabatahtlike kaasamise võimalused korraldajate tegevusse ja abipolitseinike kaasamise mõju turvatundele Lääne-Virumaa Kunda linna elanike arvamuse näitel.

Töö uudsus seisneb selles, et seni ei ole Eestis uuritud vabatahtlike kaasamise mõju turvatundele.

Antud uurimistöo põhiprobleemiks on see, et vabatahtlike kaasamine politseitoos suurendab välitöös piiratud võimekusega reageerivat ressursi. Riigipoliitika näeb siseturvalisuse tagamisel vabatahtlike aktiivse kaasamise, mis omakorda jätab autorile mulje, et riik ei ole suuteline üleval pidama pädevaid ametnike ning täidetakse ametnikest vabad kohad vabatahtlikega. Taoline aktiivne vabatahtlike kaasamine politseitegevustesse, võib kogukonnale jätta mittepiisava kaitstuse tunde ja mõjuda negatiivselt üldisele turvatundele ühiskonnas.

Põhiprobleemist tulenevalt on töö eesmärk selgitada välja, millist mõju vabatahtlike ressursside suurendamine avaldab kodanike turvatundele.

Uurimistöo eesmärgist tulenevalt püstitas autor järgmised uurimisküsimused:

- millised on vabatahtlike kaasamise võimalused politseitegevusse?
- millist mõju avaldab abipolitseinike kaasamine turvatundele?

Uurimuse empiirilises osas püstitas töö autor järgmise hüpoteesi: abipolitseinike kaasamine ei avalda mõju kogukonna turvatundele.

Eesmärgi saavutamiseks on lõputöö raames püstitatud järgmised ülesanded:

- analüüsida vabatahtluse vorme, olemust ja nende tegevust, samuti teha üldine analüüs nende rollist politsei tegevuses;
- analüüsida vabatahtlike kaasamise erinevaid võimalusi politseitöös;

Lõputöö koosneb kahest osast. Esimeses osas autor analüüsib vabatahtlike tegutsemisvorme ning pakub vabatahtlike kaasamise võimalusi politseitegevusse. Töö teises osas tutvustab autor uurimismetoodikat, uurimuse läbiviimist ning tulemuste analüüsi.

Empiirilises osas kasutatakse kombineeritud uurimismeetodit, kus suurem osakaal toetub kvantitatiivsele uurimisele. Küsitletud on Lääne-Virumaa Kunda linna elanikke selle kohta, kuidas abipolitseinike kaasamine politseitöösse mõjub nende turvatundele. Küsitletavad said avaldada oma arvamust ja selle põhjal võib autor lugeda seda osa kvalitatiivseks uurimiseks.

Autori poolt koostatud analüüs annab ülevaate vabatahtlike tegevusest, selle korraldusest ja vabatahtlike kaasamise võimalustest politseitegevusse. Samuti võrdleb autor vabatahtlike kaasamise võimalusi Euroopas ning analüüsib sealseid uuringuid antud teemal. Läbi vabatahtlike mõju turvatunde analüüsile teeb autor järeldusi ja ettepanekuid vabatahtlike töökorralduse muutmiseks.

1. VABATAHTLIKUD

Vabatahtlik tegevus on oma aja, energia või oskuste pakkumine vabast tahtest ja tasu saamata. Vabatahtlikud aitavad teisi või tegutsevad peamiselt avalikes huvides ja ühiskonna heaks. Oma pereliikmete abistamist ei loeta vabatahtlikuks tegevuseks. (Vabatahtliku...2006) Töös käsitletavat vabatahtlikud võivad küll kaudselt oma tegevusega abistada pereliikmeid, kuid põhiliselt on nende vabatahtlik tegevus suunatud üldise kogukonna turvalisuse loomiseks.

Vabatahtlikuna tegutsemine omal algatusel ja iseseisvalt on omaalgatuslik vabatahtlik tegevus. Vabatahtlikuna osalemist mõne organisatsiooni algatatud ja läbiviidud tegevustes nimetatakse organisatsioonide korraldatud vabatahtlikuks tegevuseks. (Vabatahtliku...2006)

Kui vabatahtlikud abistavad konkreetse tegevuse, ürituse või projekti läbiviimisel või reageerivad väljakutsele, siis on tegemist ühekordse vabatahtliku tegevusega. Järjepidevalt pikema aja jooksul tegutsemist kutsutakse regulaarseks vabatahtlikuks tegevuseks. (Vabatahtliku...2006)

Vabatahtlik teenistus on põhjalikumalt korraldatud ja piiritletud osa vabatahtlikust tegevusest, mida iseloomustavad kindel ajavahemik, selged eesmärgid, sisu, ülesanded, struktuur ja raamistik, kohane tugi ja juriidiline ning sotsiaalne kaitse. (Vabatahtliku...2006)

Antud töös käsitleb autor regulaarselt tegutsevaid vabatahtlikke, kuna neil on oma graafik ning püstitatud ülesanded, mida vabatahtlikud täidavad.

Vabatahtlik tegevus suurendab inimestevahelist usaldust, aitab kujundada ühiseid norme ja luua sotsiaalseid võrgustikke, mis omakorda soodustab koostööd ühiste eesmärkide nimel. Seega on vabatahtlik töö väga tähtis aktiivsete ja hoolivate kodanike kujundamisel, sidusa ja stabiilse ühiskonna arenemisel ja reaalse sotsiaal-majandusliku väärtuse tootmisel. (Organiseeritud...2012) Usaldust aitab tõsta ka vabatahtlike tegevuse laiem kajastamine erinevate

meediakanalite vahendusel. Töö autori arvates, peaks vabatahtlike tegevuse üldisem tutvustamine ja tunnustamine algama ka juba lasteaias.

Vabatahtliku tegevuse korraldamine eeldab sellegipoolest vahendeid, poliitikat ja strateegiaid, kus üksteist täiendavad rollid ja võimalused on nii avalikul, mittetulunduslikul kui ka ärisektoril. Seepärast toimub vabatahtliku tegevuse toetamine ja arendamine koostöös paljude inimeste, organisatsioonide ja rahastajatega. (Organiseeritud...2012)

Kas siis vabatahtlik on kindel ja usaldusväärne partner? Ajakirjas Personali Praktik avaldatud artikkel räägib, et vabatahtlik on paindlik ja teotahteline ning oskab lubadusetst kinni pidada. Vabatahtlike paremaks motivaatoriks peetakse seltskonda, kus suhtlemine ja koosviibimised on väga olulised (Vilk 2012). Seda meetodit kasutatakse ka politseitöösse kaasatud vabatahtlikega. Vabatahtlike koordinaatorid on pidevalt ühenduses ning korraldavad koolitusi ja õppepäevi, kus vabatahtlikud saavad vahetada muljeid ning kogemusi.

Raamatus Vabatahtlikud organisatsioonid ja sotsiaalne poliitika Suurbritannias kirjeldab, miks vabatahtlikud organisatsioonid on olemas ja toodud välja see, et vabatahtlikud täidavad augud ja pakuvad omamoodi alternatiivi teistele ametnikele (Harris & Rochester 2000:9). Selle väitega ei saa päris nõustuda, kuna vabatahtlikel on politsei tegevuses oma roll ning nad pakuvad pigem oma abi ametnikele kui asendavad neid.

Ettevõtjate ja avaliku sektori vabatahtlik tegevus on töötajate aja, oskuste ja energia panustamine kodanikuühiskonna arengusse. Selle abil peaks kasvama asutuste, ettevõtete ja kodanikuühiskonna koostöö, mis omakorda peaks parandama kodanikuühenduste tegutsemisvõimekust ja elujõulisust. (Kängsepp 2011:57)

Ettevõtjad ja tööandjad saaksid omalt poolt rohkem toetada vabatahtlike tegevust. Ettevõtja saab näiteks võimaldada neile paindlikku töösuhet või rentides ruume ja tehnikat ning pakkudes tugiteenuseid tasuta või soodustingimustel (Koos...2014). Selline toetus oleks ettevõtjate omapoolne panus vabatahtlusele ja ühiskonna turvalisusesse. Tuginedes isiklikule kogemusele toob autor välja, et vabatahtlike tööandjate hoolimine ja toetamine on äärmiselt tähtis ja vajalik. Kui tööandjad ei võimaldaks vabatahtlikele paindliku töögraafikut ei oleks vabatahtlikel võimalik panustada vabatahtliku tegevusse.

Töö esimene osa kirjeldab vabatahtlike kaasamise võimalusi. Mis on kaasamine ja millest see koosneb?

Kaasamine koosneb kolmest komponendist – kodanike ja huvirühmade informeerimisest, nendega konsulteerimisest ja huvirühmade osalusest otsustusprotsessides. Kaasamise all mõistame nii huvirühmade informeerimist, nendega konsulteerimist kui ka huvirühmade osalust. Kolm kaasamise komponenti eristuvad üksteisest lähtuvalt riigi ja huvirühmade suhtluse iseloomust (Illing ja Lepa 2005:5).

Informeerimine ongi kodanike teavitamine, kus kodanikele pakutakse võimalus osaleda teatud vabatahtlikus tegevuses ning, mis see endast kujutab. Informeerimise etapi alla käib ka värbamine. Informeerimist Politsei- ja Piirivalveamet (edaspidi PPA) poolt on eriti hästi näha abipolitseinike puhul, kus infot levitatakse erinevate infokanalite kaudu ning otsitakse sobivaid kandidaate, keda värvata. Konsulteerimine on erinevad koolitused ning õppepäevad, mida viiakse läbi vabatahtlike kandidaatidele. See on kahepoolne suhe riigi ja kodanike vahel. Näitena võib tuua suhet PPA ja abipolitseinike vahel. Osalus omakorda väljendub otseses koostöös riigi ja kodanike vahel. Osalus on see protsess, kus vabatahtlikud saavad panustada riigi turvatunde loomisele.

Antud töös autor käsitleb vabatahtlikena päästjaid, merepäästjaid, naabrivalvet ja muidugi tänapäeval kõige levinumat ja populaarsemat vabatahtlikkuse vormi – abipolitseinikke.

1.1. Vabatahtlik pääste kui päästja ja ennetaja

Päästeala on valdkond, kus kodanikuaktiivsus ja vabatahtlik tegevus on pikkade traditsioonidega ning annab märgatava panuse kogukonna turvatunde tagamisse ja riigi päästesüsteemi toimimisse. (Turvalisuspoliitika...2014)

Vabatahtlik päästja on isik, kes vabatahtlikult osaleb päästetööl või ennetustööl. Vabatahtliku tegutsemise eelduseks on isiku vaba tahe. Tegutsemine ei pea toimuma isiku vabast ajast, kokkuleppel tööandjaga võib isik osaleda päästetööl või ennetustööl ka tööajast. (Päästeamet...13.03.2014)

Lääne-Viru maakonnas on 6 vabatahtlikku päästekomandot e. väikestes kogukondades on iga vabatahtlik päästja turvatunde ja eeskuju looja, kelle poole pööratakse abi ja nõu saamiseks.

2013. aastal astus vabatahtlik pääste Eestis järjekordse sammu edasi. Tänapäevaks on ligi kaks korda rohkem tunnistusega vabatahtlikke päästjaid kui 2012. aastal – vastavalt 640 ja 1281 vabatahtlikku. Vabatahtlike päästekomandode arv ületas esmakordselt saja piiri ning lisaks Tallinna ja Lääne-Eesti reservpäästerühmadele alustas tegevust ka Tartu rühm. Vabatahtlikud mõistavad üha enam ka ennetustöö tähtsust ning 2013. aasta esimeses kolmes kvartalis panustasid nad tuleohutusalasesse ennetusse üle 2560 töötundi. (Turvalisuspoliitika...2014)

Autori tööpiirkonnaks on maapiirkond ning oma kogemustest on ta korduvalt näinud, kuidas vabatahtlikud päästjad korraldavad kogukonnale avalike üritusi, mille kaudu tugevdatakse kogukonna sidusust, tehakse ennetustegevust ning isiklike positiivsete hoiakutega tutvustatakse inimestele ka nende kui vabatahtlike tegevust.

Vabatahtliku päästja roll (Päästeamet...13.03.2014):

- esmareageerija kodukohas toimunud päästesündmustele;
- ohuolukordade ennetaja;
- elanikkonna koolitaja ja ohuteadlikkuse tõstja;
- professionaalne partner Päästeametile päästesündmuste korral ja ennetustöös;
- aktiivne kodanik kogukonnas;
- seltsielu eestvedaja kogukonnas.

Vaadates neid rolle on autor veendunud, et vabatahtlikud päästjad saavad edukalt olla politsei koostööpartnerid. Vabatahtlikke päästjaid saab kaasata politseitegevusse ning sellest on palju kasu ühiskonnale. Väikestes kogukondades vabatahtlikud päästjad on aktiivsed ja eeskujulikud kodanikud ning läbi igapäevaste hoiakute on neil võimalik kujundada ka oma lähedaste hoiakuid. Tähtsaks funktsiooniks on ennetustöö ja sisemise kindlustunde loomine, mida vabatahtlikud päästjad ka aktiivselt täidavad.

MTÜ Eesti Vabatahtlik Mere- ja Järvepääste (edaspidi EVMJP) on sidusorganisatsioon, mis koondab erinevaid Eestis tegutsevaid vabatahtlikke merepääste ühinguid. Organisatsiooni peamiseks ülesanneteks on koostöö koordineerimine riiklike struktuuridega, vabatahtlike merepäästjate koolitussüsteemi väljatöötamine, rahvusvahelise koostöö koordineerimine ning kohalike ühingute abistamine dokumentatsiooni, töökorralduse ja ühisprojektide rahastamisega. MTÜ EVMJP on asutatud 2010. a. aprillis ning praeguseks on sellega liitunud 15 vabatahtlikku ühingat. (Eesti vabatahtlik...14.03.2014)

Vaadates Vabatahtlikku merepäästet (edaspidi VAMEP) kui politsei koostööpartnerit, siis koostöö punkt Politsei- ja Piirivalveametiga ja Pääste- ja koordinatsioonikeskusega (edaspidi JRCC Tallinn) on välja toodud MTÜ EVMJP arengukavas aastani 2020 (MTÜ Eesti vabatahtlik...2012).

Aasta 2013 ongi olnud Eesti merepääste ajaloos oluline just seetõttu, et vabatahtliku merepääste üksused osalesid Politsei- ja Piirivalveameti operatiivtöös JRCC Tallinnaga juhtimisel juba täieõiguslike liikmetena. (Turvalisuspoliitika...2014)

Viimastel aastatel on märgatavalt tõusnud nii PPA kui Päästeameti (edaspidi PA) poolt tehtavate veeõnnetuste alase ennetustöö maht ja kvaliteet. Sellele vaatamata püsib veeõnnetuste alane statistika viimaste aastate lõikes suhteliselt muutumatuna. Suurem enamus uppumissurmadest leiab aset siiski siseveekogudel ja ei ole seotud veesõiduki õnnetusega. Peamiseks mereõnnetuste põhjusteks on võimete ülehindamine, hooletus, alkoholi liigtarbimine, isikliku päästevarustuse mittekasutamine, aga samuti meresõiduohutuse seaduse mitmete punktide eiramine ning veesportiürituste korraldajate läbimõtlema tegutsemine. Kaasatavateks sihtgruppideks on merel käivad või mere ääres elavad inimesed. Vabatahtlike merepäästjate poolt tehtav ennetustegevus pääseb mõjule ka siseveekogudel toimuvate väikelaevaõnnetuste vähendamisel. Veeõnnetusalast ennetustegevust tuleks käsitleda ühtse tervikuna. (Eesti vabatahtlik...2012)

Tuginedes töökogemusele võib autor väita, et vabatahtlike merepäästjate kaasamine ja koostöö politseiga on olnud tõhus ja efektiivne. Merepäästjad on suutnud kiirelt ning oskuslikult reageerida lahendades olukordi ja päästnud hädas olevad inimesed.

VAMEP merepäästeühingud on 2011. aastal korraldanud 32 erinevat ennetustööüritust. Suur osa nendest on olnud veeohutuspäevad lastele ja koolinoortele koostöös kohalike omavalitsustega (edaspidi KOV), PA ja PPA-ga. Vabatahtliku merepääste tegevust on tutvustatud 2011. aasta Meremessil. Ohutut ja turvalist käitumist merel on kajastatud meediaväljaannetes ja kodulehtedel. (Eesti vabatahtlik...2012)

Autor jõudis järeldusele, et ka VAMEP-i üheks ülesandeks on ennetustöö. Ka VAMEP-it saab väga aktiivselt kaasata politseitegevusse ennetusüritustel. Lisaks ennetustööle abistab VAMEP politseid ka otseselt ja seda rohkem piirivalve alal. Kohtades, kus on veekogudel abi vaja, jõuab VAMEP tihti kiiremini kohale kui piirivalve.

Soome vabatahtlik merepääste põhineb vabatahtlike panusel. Aastal 2012 oli Soome vabatahtlike merepäästjate poolt läbiviidud 1213 päästeoperatsiooni. Päästeoperatsioonide käigus oli päästetud 2395 inimest ja 1017 alust. (Meripelastusseura...18.03.2014)

Võrreldes Eesti ja Soome vabatahtlikke mere- ja järvepäästjaid, siis järeldab autor, et neil on ühised missioonid ning ka ühised politseitöösse kaasamise võimalused.

1.2. Abipolitseinikud – politsei põhiline abijõud

II iseseisvusperioodil Eestis said abipolitseinikud alguse organisatsioonist „Kodukaitse”. Võrreldes teiste riikidega nagu näiteks Holland ja Ühendkuningriik on Eesti abipolitseinikud ainulaadsed, kuna nii reguleeritud ja reaalsete võimalustega osalemine politseitegevustes teistes riikides puudub.

Abipolitseiniku tegevust reguleerib Abipolitseiniku seadus (APoIS).

APoIS 1 peatükis on abipolitseinikuks nimetatud isik, kes vabatahtlikult oma vabast ajast osaleb politsei tegevuses seaduses sätestatud alustel ja korras. Abipolitseinik ei kuulu politseiametnike koosseisu. (Abipolitseiniku seadus, 24.11.2010)

APoIS § 3 järgselt abipolitseiniku pädevuses on politsei abistamine avalikku korda ähvardava ohu ennetamisel, väljaselgitamisel, tõrjumisel ja avaliku korra rikkumise kõrvaldamisel ning politsei abistamine liiklusturvalisuse tagamisel ja liiklusjärelvalve teostamisel.

1.2.1. Abipolitseinike kaasamine politseitegevusse ning selle eelised ja ohud

Poliitiline suund on võimalikult suurendada abipolitseinike liikmeskonda. Abipolitseiniku institutsioon peaks siduma kõiki neid inimesi, kes soovivad panustada korrakaitse, ning neid, kes ei saa oma töö või eraelu tõttu aktiivselt politseilises tegevuses osaleda, aga on valmis liituma aktiivse tegevusega, kui selleks on kriitiline vajadus. Teisisõnu on vaja moodustada abipolitseinike reserv. Abipolitsei reservis olevad inimesed saavad osaleda täiendkoolitustel ja muus aktiivses tegevuses, mis aitab luua ühist väärtust – turva- ja ühtekuuluvustunnet. (Turvalisuspoliitika...2013)

Praegu ulatub abipolitseinike liikmeskond ligikaudu 1500 inimeseni, kellest poole moodustab reserv. Kui 2012. aastal oli Eestis üks aktiivne abipolitseinik 2139 inimese kohta, siis 2015. aastaks on eesmärk üks aktiivne abipolitseinik iga tuhande elaniku kohta. Selle sihtarvuni jõudmine on ambitsioonikas, kuid saavutatav ja lausa vajalik eesmärk. (Turvalisuspoliitika...2013)

Siinkohal ei tohi unustada, et abipolitseinike näol on tegemist abistava jõuga, mitte põhijõuga. Taolisel aktiivsel abipolitseinike kaasamisel politseitöösse ei tohi unustada, et abipolitseinikel ja politseinikel on erineval tasemel väljaõpe, oskused ning erinevad õigused.

Pikemas perspektiivis on vaja suurendada abipolitseinike tegevuse osakaalu just ennetustegevuses. Seega on eesmärgipärane, kui ennetussõnumi kandjana jõuab üks abipolitseinik 1000 inimeseni. Tugeva abipolitsei institutsiooni loomiseks on Politsei- ja Piirivalveametis ning prefektuurides alates 2011. aasta sügisest tööl koordineerijad, kelle ülesanne on ühiselt luua tugev väärtust loov institutsioon. Riik on eraldanud arvestatavaid summasid vabatahtluse arendamiseks, kuna ainult nii saab tuua abipolitseinike ridadesse senisest märksa rohkem Eesti turvalisusest ja tulevikust hoolivaid inimesi ning luua tugeva identiteediga, kokkuhoidva ja turvalisuse valupunktidele reageeriva kogukonna. Üksnes kogukonnakeskse

sotsiaalse vastutuse suurenemine saab tagada tugeva sotsiaalse kontrolli ühiskonna positiivsete väärtuste ja normide toimimise üle ning vähendada survet tagajärgedega tegelemisele. (Turvalisuspoliitika...2013)

Analüüsid abipolitseinikega seonduvaid perspektiive ja arvu, mida plaanitakse värvata, on autor veendunud, et abipolitseinikud on vabatahtluse üks populaarsemaid vorme ning suurim politsei abistaja.

Abipolitseinike kaasamises politseitöös on omad eelised kui ka loomulikult ohud.

Autor näeb, et abipolitseinike kaasamine suurendab politsei ridu ja tänu suuremale inimressursile on kergem tagada avalikku korda. Eriti hea on kaasata abipolitseinikke politsei tegevustesse, mis nõuavad palju inimressurssi, nagu kadunud isikute otsingud. Suureks eeliseks on muidugi see, et tegemist on vabatahtlikega ja inimesed, kes ise valisid selle tegevuse, on tõesti sellest ka huvitatud. Abipolitseinikud ei täida oma ülesandeid palga pärast, vaid teevad seda täie pühendumusega. Abipolitseinikel ei teki igapäevast politseitöö rutiini, vaid iga kord, kui nad tööle tulevad, on näha sära nende silmis. Et selline huvi politsei töö vastu püsiks, peaks kindlasti tunnustama abipolitseinike tööd. Selleks korraldavad prefektuurid abipolitseinikele ja nende pereliikmetele motivatsiooniüritusi. On väga tähtis, et see vaba aeg, mida abipolitseinikud võtavad oma perede kõrvalt ja pühendavad politsei tööle, tasub ära ja seda hinnatakse ning neid tänatakse selle eest.

Abipolitseinike kaasamine ennetusüritustel avaldab positiivset mõju tervele organisatsioonile. See näitab PPA mitmekülgust. Samuti aitab see kaasa abipolitseinike värbamisele. Kodanikud on harjunud nägema abipolitseinikke koos politseinikega patrullis töötamas. Tänu sellele näevad kodanikud abipolitseinikku lähemalt ja saavad vabalt suhelda ning esitada neid huvitavaid küsimusi.

Eeliseks toob autor välja ka selle, et suur osa abipolitseinikke on seotud Kaitseliidu organisatsiooniga või turvaettevõtetega ning tänu sellele on erivahendite ning tulirelva käsitlemine neil selge. Samas eeldab APoS § 8 ka neilt abipolitseinikelt eraldi tulirelvaväljaõppe läbimist ning ka erivahendite osas.

Suuremaks ohuks toob autor välja selle, et abipolitseiniku väljaõpe ei ole samaväärne politseiametnike väljaõppega. Olles patrullis, satuvad toimkonnad aeg-ajalt olukorda, kus vaja nii vastavat varustust kui oskusi. Paraku võib selline olukord muutuda ohtlikuks, kui abipolitseinik ei ole samal tasemel kui politseiametnik. Lahenduseks autor näeb seda, et abipolitseinike tuleb rakendada vastavalt nende oskuste ja võimetele. Kõik ei pea tingimata osalema patrullis või muus välitöös vaid osa abipolitseinike saavad teha sisetööd nagu näiteks ennetusüritustel osalemine.

Läbi kutsemeisterlikkuse võistluste arendavad abipolitseinikud enda oskusi ja kindlasti õpivad palju uut juurde. Kutsemeisterlikkuse võistluse ülesanded sisaldavad olukordi, mida väga tihti tuleb lahendada ka väljakutsetel. Probleem varustusega hakkab juba lahendust leidma. Abipolitseinikele on väljastatud vorm ning vajalikud erivahendid. Läbi viiakse ka enesekaitse- ja turvataktika treeninguid, mis peaksid olema regulaarsed ja kohustuslikud kõigile abipolitseinikele. Neid oskusi peab pidevalt kordama ja täiendama, ainult nii saab kindel olla, et olles patrullis saab abipolitseinik abistada politseiametnikku igas olukorras.

Autoril on tihe koostöö abipolitseinikega ja veel üheks probleemiks saab välja tuua selle, et tihti abipolitseinikel ei ole võimalust osaleda politseitegevustes või koolitustel oma põhitöö kõrvalt. Vabatahtlikud käivad reeglina tööl ja tihti on probleemiks just see, et selle tõttu pole neil võimalik osaleda politseitegevustes või koolitustel. Lahenduseks oleks see, et ettevõtjad ja tööandjad saaksid omalt poolt rohkem toetada vabatahtlike tegevust.

1.2.2. Abipolitseinike mõju politsei tegevusele

Abipolitseinikud on vahetult kaasatud politsei tavatöösse. Nad osalevad avaliku korra tagamisel, liiklusjärelvalves ja on abiks väljakutsete teenindamisel. Kui üldjuhul tegutseb abipolitseinik politseinikuga koos, siis täiendava väljaõppe edukal läbimisel võib ta iseseisvalt ka politseiniku antud ülesannet täita. Oma tegevusega avaldavad abipolitseinikud suurt mõju nii prefektuuridele kui ka tervele organisatsioonile. Tänu abipolitseinike ridadele suureneb politsei inimressurs. Kuna abipolitseinikuks olemine on vabatahtlik, siis abipolitseinike näol on tegemist inimestega, kellele meeldib tegevus, mida nad valisid ja nad teevad seda tööd pühendumisega.

Kuritegevuse tõkestamisel on osutunud kõige tõhusamateks abinõudeks sellised kohalikul tasandil ettevõtmised, mis on suunatud kuriteo toimepanijale ja tema lähikeskkonnale. Samas on vaja muuta juba kujundatud keskkonda, et teha kuriteo toimepanemine raskemaks. (Kiehelä ja Virta 2000:10) Reeglina abipolitseiniku tööpiirkonnaks on tema elukoht. Kindlasti peab arvestama seda, et abipolitseinik on austatud inimene, kes kujundab mainet tervest organisatsioonist. Eriti märkimisväärne on see väikestes külakohtades, kus kõik tunnevad üksteist.

Üldjuhul on abipolitseiniku töökoht ja elukoht samad, kuid tihti rakendatakse abipolitseinikke ka teistes piirkondades nt. naabermaakonnas või lähimas politseijaoskonnas. Autor arvab, et abipolitseinikud on siiski rohkem motiveeritud panustama oma kodukohas.

Autori arvates avaldavad abipolitseinikud politseis positiivset mõju nii prefektuuridele kui ka tervele organisatsioonile. Prefektuuris kaasatakse väga palju abipolitseinikke politseipatrullides, kadunud isikute otsingutel ja ennetustegevuses. Tänu abipolitseinikele suureneb korraldajate inimressurss. Samuti näitab abipolitseinike kaasamine organisatsiooni mitmekülgust.

1.3. Naabrivalve

Naabrivalve liikumine sai alguse Ameerikas ja seda juba aastakümneid tagasi. Täna Eestis on naabrivalve eelkõige elanikke ühendav tegevus, et vähendada piirkonnas anonüümsust ja olla abiks oma naabritele. Kuigi naabrivalve liikumine seondub eelkõige kuritegevuse ennetusega, siis tegelikult on nende tegevuse eesmärgiks tegeleda turvalisuse ja heakorraga ka laiemas mõistes. (Eesti naabrivalve...17.03.2014)

Liitudes naabrivalve projektiga, kirjutab sektori nimel sektori vanem alla naabrivalve lepingule, mille ülejäänud osapoolteks on politsei, Eesti Naabrivalve ja kohalik omavalitsus. Tihti on inimestel väärtuslikke tähelepanekuid ja informatsiooni kuritegude ja erinevate rikkumiste kohta, mis kahjuks jäävadki naabrite omavaheliste juttude tasemele ega jõuagi ametkondadeni, kes aitaks seda lahendada. Kindlasti aitab otsene positiivne kontakt kohaliku omavalitsuse, politsei ja teiste koostööpartneritega kaasa turvatunde suurenemisele koduümbruses. Naabrivalve

liikumisega liitumine julgustab inimesi teatama tähelepanekutest ja korrarikkumistest, millesse nad seni ei sekkunud. (Eesti naabrivalve...17.03.2014)

Naabrivalve raames on algatatud mitmesuguseid tegevusi – mõnes sektoris toimub regulaarne naabrivalvepatrull, teises korraldatakse igal suvel noortele vaba aja tegevusi ja kolmandas on koristustalgud. Ühing toetab alati sektoritest tulnud initsiatiive ja aitab kaasa nõuga, vahel ka jõuga. (Eesti naabrivalve...17.03.2014)

Taoline mitmekülgne naabrivalve tegevus on hea näide koostööst kogukonna ja naabrivalve organisatsioonide vahel, mis tagab kiire infovahetuse ning seeläbi kujutab endast head ennetustööd.

1.3.1. MTÜ Eesti Naabrivalve

MTÜ Eesti Naabrivalve on 05. mail 2000 kodanikualgatuse korras asutatud ühing, mille eesmärgiks on tõsta elanike turvalisust kodudes ja nende lähemas ümbruskonnas elanike endi aktiivse tegutsemise tulemusel. (Eesti naabrivalve...17.03.2014)

MTÜ Eesti Naabrivalve missiooniks on tagada igäühe kodu ja naabruskonna turvalisus (Eesti naabrivalve...17.03.2014).

MTÜ Eesti Naabrivalve eemärkideks on (Eesti naabrivalve...17.03.2014):

1. algatada ja toetada projekte, mille eesmärgiks on turvaline elukeskkond;
2. edendada ja propageerida kodanikualgatusel põhinevat kogukonna turvalisuse alast tegevust ning tagada sellekohase teabematerjali kättesaadavus;
3. olla elukeskkonna turvalisuse valdkonnas elanikkonna huvide esindajaks ja koostööpartneriks avalikule ja erasektorile ning mittetulunduslikele ühendustele;
4. sõlmida koostöölepingud teiste elukeskkonna turvalisust suurendavate organisatsioonidega (turva-, luku-, uste-, akna-, kindlustusfirmadega jne), luues oma liikmeskonnale soodsamaid võimalusi turvalisusteenuste saamiseks.

Tuginedes välja toodud eesmärkidele järeltab autor, et ka naabrivalve on politsei aktiivne koostööpartner. Naabrivalve tegeleb nii ennetustööga kui ka aktiivse koolitusega ja kogukonna informeerimisega, kuidas käituda, et kaitsta oma vara ja mitte langeda kuriteoohvriks.

MTÜ Eesti Naabrivalve tegevuse tulemuslikkuse hindamiseks oli läbi viidud 2007. aastal küsitlus naabrivalve sektorite seas. (MTÜ Eesti Naabrivalve tulemuslikkuse hindamine...27.12.2007) Küsitlusest tehtud järeldus:

- naabrivalve aitab kogukonda lähendada ja suurendada turvalisust kodukohas;
- kodanikud usaldavad oma naabreid;
- distsiplineeriv võõraste ja külaliste suhtes

Samuti oli MTÜ Eesti Naabrivalve poolt tellitud kahel korral (2004 ja 2006) Tartu Ülikoolilt põhjalikumad uuringud naabrivalve tulemuslikkuse kohta. Tuginedes uuringutele kokkuvõtvalt võib öelda, et peale naabrivalve sektori loomist on elanike turvatunne tõusnud. 1/5 Narva vastajatest väidab, et naabrivalve sektori tegevus on aidanud ära hoida mõne kuriteo. Samalaadne on näitaja ka Tallinnas ning mõne protsendi võrra väiksem Viljandis. (MTÜ Eesti Naabrivalve tulemuslikkuse hindamine...27.12.2007)

Analüüsid uuringute andmeid on autor arvamusel, et MTÜ Eesti Naabrivalve töö on andnud soovitud tulemusi. Inimeste turvatunne on pärast sektori moodustamist valdavalt kasvanud – kodu ümbruses julgetakse rohkem liikuda ning ka oma vara pärast ei tunta enam nii suurt muret.

1.3.2. Naabrivalve tegevus Euroopas

Naabrivalve organisatsioonid tegutsevad väga paljudes riikides, kuna kogukonda peetakse tõhusaks kuritegevuse ennetajaks ja ärahoidjaks.

Prantsusmaal 2011. aastal alustas programm „Neighbourhood Watch Coordinator”, mis oli algatatud riigi poolt. Selle organisatsiooni põhiliseks eeliseks on kiire infovahetus ja koostöö kogukonna ja politsei vahel. (European...2012)

Naabrivalve organisatsioonid on Suurbritannias midagi enam kui Eestis. Taoline liikumine on väga populaarne ja usaldusväärne ning täidab väga paljusid funktsioone, mis on seotud nii avaliku korra, kui ka liiklusjärelvalvega (Neighbourhoodwatch...19.02.2014).

Kõrge usaldus saavutatakse järgmiste eesmärkidega (Neighbourhoodwatch...19.02.2014):

- edendada häid tavasid kogu naabrivalve liikumises, pakkudes ressursse ja kaasates kogukonda kodu turvalisuse tagamisel;
- vahetada ideid läbi mitmete online foorumite, koondada ühishuviga inimesi;
- avaldada ning lahendada probleeme erinevate naabrivalve sektorite vahel.

Ülalnimetatud on pigem ennetustöö, kuid nagu enne oli mainitud, siis on Suurbritannia naabrivalve tegevusvaldkond väga lai.

Naabrivalve liikmed teostavad oma kodutänavatel liiklusjärelvalvet. Suurbritannia naabrivalve liikmed mõõdavad mootorsõidukite kiirust. Lisaks kiiruse ületamiste fikseerimisele filmivad kodanikud ka teisi rikkumisi nagu näiteks lahtise turvavööga sõitmine ning mobiiltelefoniga rääkimine mootorsõiduki juhtimise ajal. Naabrivalve teeb tihedat koostööd politseiga ning korduvate rikkumiste puhul politsei karistab rikkujaid. Taoline tegevus on parandanud liikluskorda Suurbritannia teedel. (Neighbourhoodwatch...19.02.2014)

Autori arvates on Suurbritannia naabrivalve mitmekülgne organisatsioon, mis on väga tulemusrikas ja aktiivselt kaasatud politseitöösse. Antud väidet tõestab 2008. aastal läbiviidud esimene rahvusvaheline uuring naabrivalve tulemuslikkuse hindamiseks (Bennet, Holloway & Farrington 2008). Tulemuseks oli see, et naabrivalve aitab kaasa kuritegevuse vähendamisele.

Võrreldes Eesti ja rahvusvahelist uuringut naabrivalve tulemuslikkuse hindamiseks jõuab autor samale järeldusele, et tõepoolest inimeste turvatunne on kasvanud ning naabrivalve tegevus aitab kaasa kuritegevuse vähendamisele.

2. UURING VABATAHTLIKE KAASAMISE MÕJUST TURVATUNDELE

Eesti XV Korterühistute foorumil tõi siseminister Ken-Marti Vaher esile vabatahtlike panust ennetustegevuses ja kuritegevuse vastases võitluses.

Vaher tõi oma ettekandes esile turvalisuse tagamisel oluliste teguritena teadlikkuse konkreetse piirkonna kuritegevuse näitajatest, omavahelise infovahetuse ning koordineeritud ennetustegevused. Vaheri sõnul saab kogukonna liikmete vabatahtliku kaasamisega tuua nii päästetöösse kui ka korrakaitssesse lisajõudu turvalisuse tagamiseks ning tõsta inimeste vastutust kogukonna ees. „Märgatava osa esmatasandi kriisiolukordadest saavad lahendada õigeaegselt sekkuvad vabatahtlikud. Just vabatahtlike tegevus aitab otseselt kaasa ennetusele ja õnnetussurmade vähendamisele ning ka varavastaste kuritegude ärahoidmisele,“ lisas Vaher. (Vaher...2012)

2.1. Rahvusvahelised uuringud

Võrdluseks antud töös tehtud uuringule analüüsib autor ka rahvusvahelisi uuringuid, mis olid eelnevalt läbi viidud. Uuringute teemaks olid vabatahtlikud, täpsemalt aga see, milline kontingent pakub ennast vabatahtlikuks, seejärel juhtkonna arvamus sellest, kas vabatahtlikud sobivad politseitegevusse.

2.1.1. Kogukonna osalemine ennetustöös: politseitööl vabatahtlikult pakkujad

Rahvusvahelises ajakirjas Policing on avaldatud uuring „Kogukonna osalemine ennetustöös: kes pakub ennast vabatahtlikult politseitööl?“ (Ren, Zhao, Lovrich & Gaffney 2006). Selle uuringu andmed olid kogutud kahe eelneva uurimuse põhjal. Esimene uuring oli läbi viidud vabatahtlike

seas, kes on otseselt kaasatud politseitegevusse. Teine uuring oli läbi viidud ülejäänud vabatahtlike seas, nagu näiteks naabrivalvesektorites.

Autor analüüsis antud uuringut ning jõudis järeldusele, et praegu enamus vabatahtlikke, kes on kaasatud politseitöösse, on meesterahvad vanuses kuni 50 aastat. Võrdluseks 1980 ja 1990 aastatel oli vabatahtlike seas naisi rohkem. Uuring näitas, et vabatahtlikud on tihedalt seotud oma kodukohaga ehk tööpiirkonnaks on valitud oma elukoht. Vabatahtlikud on veendunud, et tänu nende panusele ennetustöösse väheneb ka kuritegevus.

2.1.2. Politsei juhtkonna suhtumine: kas vabatahtlikud sobivad politseitegevusse?

Ajakirjas Policing on avaldatud veel üks uuring politsei juhtkonna vaateväljast, kas vabatahtlikud sobivad politseisse (Phillips & Terrell-Orr 2013). 2012. aasta andmetel on 26,8% USA elanikkonnast vabatahtlike organisatsioonide liikmed. Vabatahtlike seas on naisi rohkem kui mehi ja vanusevahe jääb vahemikku 35 kuni 54 eluaastat.

Tulevikus plaanitakse rohkem kaasata vabatahtlike õiguskaitseorganite tegevusse ja seda kahel põhjusel. Esimeseks põhjuseks on see, et hiljutine majanduslangus suurendab prognoosi kohaselt koondamise päästealas ning ka politseis. Vabatahtlikud on vajalikud, et täita vabu kohti, mis on põhjustatud majanduslangusest. Teiseks on eelised tänu vabatahtlike programmidele leida uusi koostööpartnereid politsei jaoks. (Phillips & Terrell-Orr 2013)

Uuring oli viidud läbi kvantitatiivse meetodina ja küsimustikud esitati keskastme politsei juhtidele. Küsitluste abil pidi välja uurima juhtkonna valmisolekut koostööks vabatahtlikega. Vabatahtlikena käsitleti kodanikke, kes teostavad tööd välitingimustes ehk Eesti mõistes abipolitseinikud. Uuriti ka seda, kas vabatahtlikud saaksid lahendada neli põhilist probleemi:

- avaliku korra rikkumine;
- rahu rikkumine naabrite poolt;
- peretülid;
- prügi mahapanek keelatud kohtades.

Kõigepealt tuli esile arvamus, et politsei suhtumine vabatahtlikesse on negatiivne ja politsei ei soovi kaasata vabatahtlikke oma tegevusse. Peale uuringu läbiviimist oli hüpotees ümber lükatud ja tuli välja, et vabatahtlikke tahetakse näha korrakaitsjate ridades. See on väga tähtis avastus politsei jaoks. Uuringu tulemusi peetakse objektiivseteks, kuna vastajate seas oli enamus ametnikke, kellel on tööalane kokkupuude vabatahtlikega. Tuleviku uuringud peaksid hindama inimeste turvatunnet enne vabatahtlike aktiivset kaasamist ja pärast seda. (Phillips & Terrell-Orr 2013)

Antud uuring peaks mõtlema panema ka kõrgastme juhtkonna vabatahtlike mõjust turvatundele ja sellest, et peaks nendele rohkem tähelepanu pöörama.

2.2. Uuringu valim, meetod ja läbiviimine

Uuringu läbiviimiseks oli valitud Lääne-Viru maakond, täpsemalt aga Kunda linn. Töö autor põhjendab uuritava piirkonna valikut sellega, et Kunda linn kuulub autori tööpiirkonda ning on optimaalse suurusega kogukond, kus on neli abipolitseiniku. Kõik neli abipolitseiniku on antud piirkonna põliselanikud, seega neid tuntakse ja märgatakse. Linna elanike arvu ja abipolitseinike arvu poolest on antud piirkond optimaalne, kus viia läbi uuring abipolitseinike kaasamise mõjust elanike turvatundele.

Tänapäeval on Kunda edukas väike ja roheline mereäärne tööstus- ja sadamalinn, mis paikneb Lääne-Viru maakonna kirdeosas. Kolmest küljest piirneb linn Viru-Nigula vallaga ning põhja poolt Soome lahega. Kunda asub maakonnakeskusest Rakverest 26 km kaugusel. Kundat ühendab Rakverega laiarööpmeline kaubaraudtee (19 km). Kunda kaugus Tallinnast 107 km, Narvast 98 km, Kiviõlist 34 km, Tapalt 55 km. Kunda linna üldpindala on 10,01 km² (Kunda...21.03.2014)

Elanike arv Kundas on 3390 (Eesti statistika..2013). Rahvastiku poolest jaguneb Kunda nii, et 59,84% on eestlasi, 34,41% venelasi ja 5,75% muust rahvusest elanikke (Kunda...21.03.2014). Kunda linn on rahvastiku poolest üsna mitmekülgne ning vene rahvusest inimesed moodustavad

suhteliselt suure osakaalu, mis aitab objektiivse tulemuse saamiseks uuringu läbiviimisel. See oli ka üks ajenditest, miks antud omavalitsusüksus oli valitud uuringu läbiviimiseks.

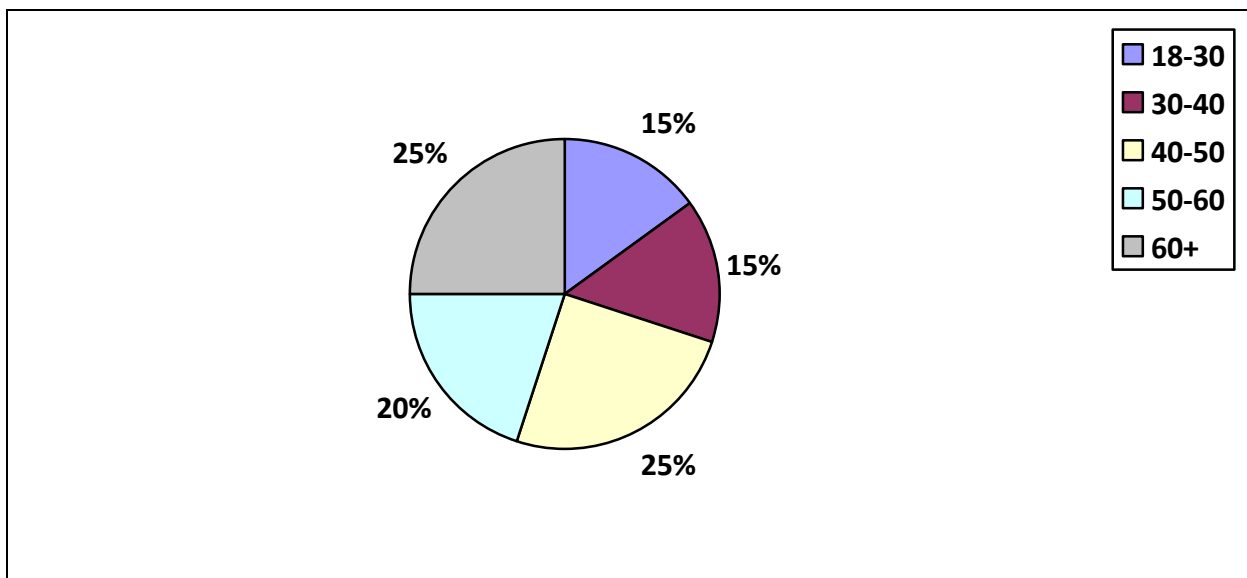
Uuringu meetodina oli kasutatud kombineeritud uurimisviis. Kunda linna elanike seas viidi läbi veebruar – märts 2014. aastal ankeetküsitlus, mis võimaldas lühikese ajaga saada ülevaate paljude inimeste arvamusest. Küsitletud oli erinevast soost, vanusest ja rahvusest Kunda elanike.

Ankeet on käepärane meetod, millega saab uurida inimeste hoiakuid, uskumusi, eelarvamusi, aga ka nende veendumuste tugevust, kindlust ja mõjutatavust, katseisikute teadmisi, käitumismotiive, materiaalsel olukorda jm (Kidron 2008:74).

Küsimustiku täitmine võttis aega 10-15 minutit. Vastamine oli vabatahtlik ning anonüümne. Ankeedid oli jagatud laiali paberkandjal ning kõikidele küsimustele oli vastatud. Uuringu käigus küsitleti 60 Kunda linna elanikku. Arvestades linna elanike arvu moodustus vastajate arv 1,8% elanikkonnast. Ankeedis oli esitatud 13 küsimust, mille seas olid ka avatud vastustega küsimused, kus inimesed said oma arvamust avaldada (Lisa 1). Kolm küsimust olid avatud ning ülejäänud olid valikvastustega. Vastusevariantideks on miinimum kaks ja maksimum viis vastuse varianti. Küsimused üks kuni neli on uuritava tausta kohta nagu sugu, vanus, rahvus ning selle kohta, kui kaua on inimene Kunda linnas elanud. Edasi järgnevad küsimused, mis määratlevad, kas inimesed tunnevad oma linna abipolitseinikke. Samuti kas inimesel oli kokkupuude abipolitseinikuga ja kui oli, siis kuidas ta hindab abipolitseiniku tegevust politseipatrulli koosseisus. Oli küsitletud, mis määral inimesed usaldavad abipolitseinikke ning peavad neid pädevateks, et pöörduda abi saamiseks. Küsitlus andis ülevaate inimeste arvamusest, kas ja millisel määral abipolitseinikud avaldavad mõju turvatundele nii Kunda linnas kui ka terves Eestis ning mida inimesed ootaksid abipolitseinikelt. Lõpus oli küsitud, kas küsitletavad ise kuuluvad vabatahtlikku organisatsiooni ja kas nad tahaksid hakata abipolitseinikuks.

Ankeetküsitluse vastajad moodustasid 27% - meessoost ning 73% - naissoost vastajad.

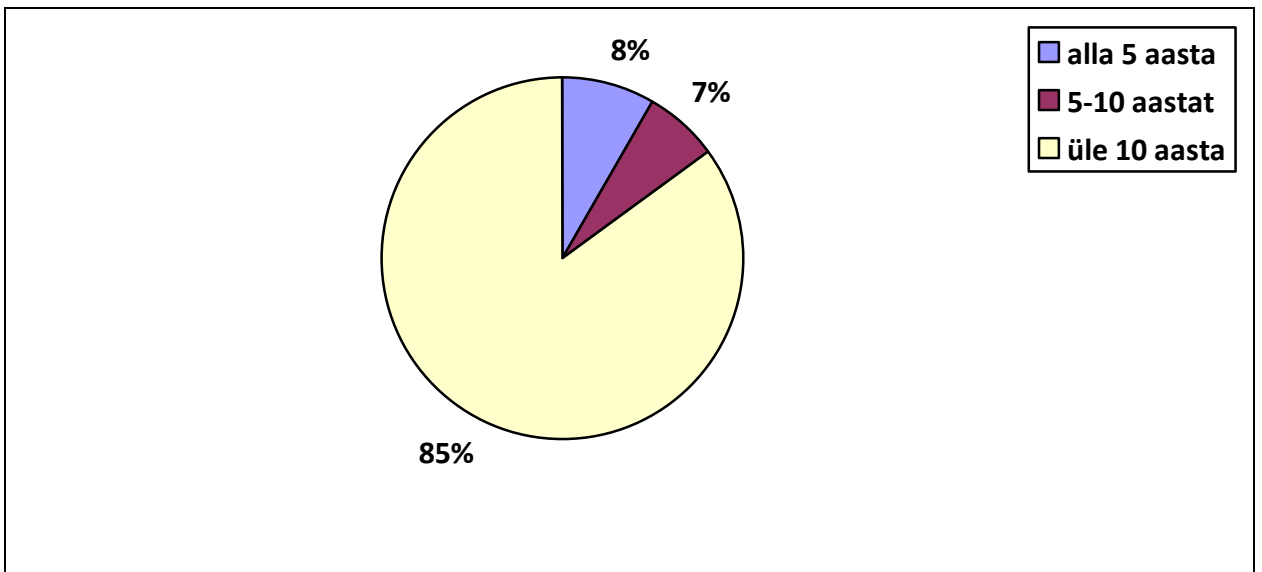
Enam aktiivsemad vastajad olid keskealised inimesed vanuses 40 kuni 50 ning pensionärid. (vt joonis 1)

Joonis 1. Vanuseline jaotus vastanute vahel

Uurides rahvuslikku eripära, oli 50 vastajat eestlased ja 10 oli vene rahvusest, mis moodustab vastavalt 83% ja 17%.

Suur enamus vastajatest on Kunda linnas elanud rohkem kui 10 aastat, mis tähendab seda, et nad teavad olukorda Kundas ning oskavad hinnata, kas abipolitseinikud avaldavad mõju turvatundele või mitte. (vt joonis 2)

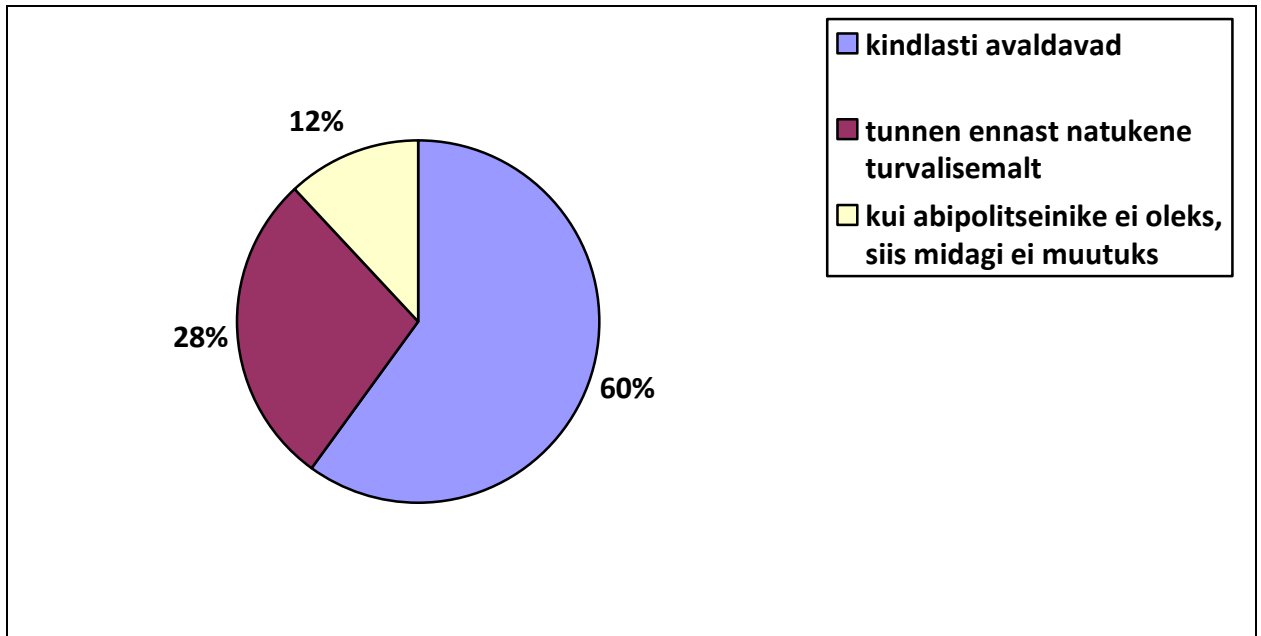

Joonis 2. Vastanute aeg, mis nad on Kunda linnas elanud

Ankeedis oli esitatud küsimus, kas vastaja on kutsunud välja või pöördunud politseisse, positiivselt vastajatele oli esitatud küsimus, kus paluti anda hinnang abipolitseinike tegevusele politseipatrulli koosseisus. 92% vastajatest hindasid abipolitseinike tegevust professionaalse tegevusena ja ainult 8% hindas seda kui ebaproduktiivset tegevust. Autor töötab peamiselt abipolitseinikega ning enamus väljakutseid teenindatakse koos abipolitseinikuga. Eelnevalt oli autor arvamusel, et abipolitseinike tegevus võib jätta inimestele mulje, et nad on ebapädevad abistajad, kuid uuringu tulemused seda ei kinnitanud. Väga positiivne on tõdeda, et ka kodanikud näevad abipolitseinikes oma ala professionaalseid ametnike.

Küsitluses uuriti kodanike usaldust abipolitseinike vastu ning nende pädevust probleemide lahendamisel. Uuring näitas, et 70% vastanutest usub, et abipolitseinik on suuteline neid aitama. 30% vastanutest arvas, et on mõistlikum pöörduda abi saamiseks kohe politsei poole. Töö autor arvab, et selline kõrge usalduse protsent on tingitud sellest, et Kunda abipolitseinikud on antud piirkonna põliselanikud ning on väga aktiivsed ja eeskujulikud kodanikud oma kogukonnas. Samuti täites oma abipolitseiniku kohustusi on nad näidanud ennast kui professionaalsed ametnikud, kes on võimelised vajadusel sekkuma ning abistama inimesi.

Uuringu eesmärgiks oli selgitada millist mõju abipolitseinikud avaldavad küsitlevate arvates. Enamus ehk 60% on veendunud, et abipolitseinikud avaldavad mõju nende turvatundele. 28% vastanutest tunneb end natukene turvalisemalt tänu abipolitseinike tegevusele, mis tegelikult on ka hea näitaja. 12% vastanutest arvas, et abipolitseinikud ei avalda mingit mõju ja nende olemasolu ei muuda midagi. (vt joonis 3)

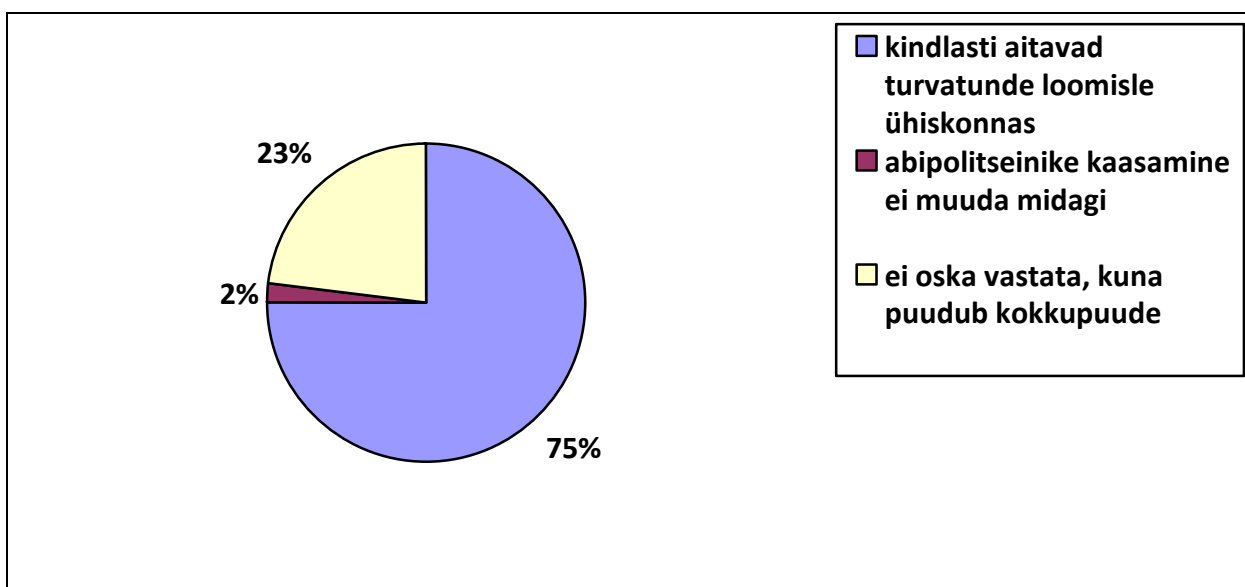
Joonis 3. Küsitletute arvamus, kas abipolitseinikud avaldavad mõju nende turvatundele

Avatud vastusega küsimusena oli küsitud, et mida inimesed ootaksid abipolitseinikelt. 65% vastajatest tahtis rohkem patrullimist tänavatel, 16% ootab rohkem suhtlemist linnakodanikega. 5% hulka kuulusid teised variandid nagu näiteks:

- jalgsipatrull, et abipolitseinikud oleksid rohkem nähtavad;
- ennetustöö lastega;
- jalgrattapatrull;
- osalemine avalikel üritustel;
- jätkuvat hoolimist kogukondlikust turvalisusest.

Tulemused olid oodatavad ja näitasid seda, et inimesed endiselt tahavad näha vormikandjaid avalikes kohtades rahva seas. Selline tegevus täidab ennetusliku funktsiooni ja autori arvates on üks tähtsamaid abipolitseinike rolle politseitegevuses.

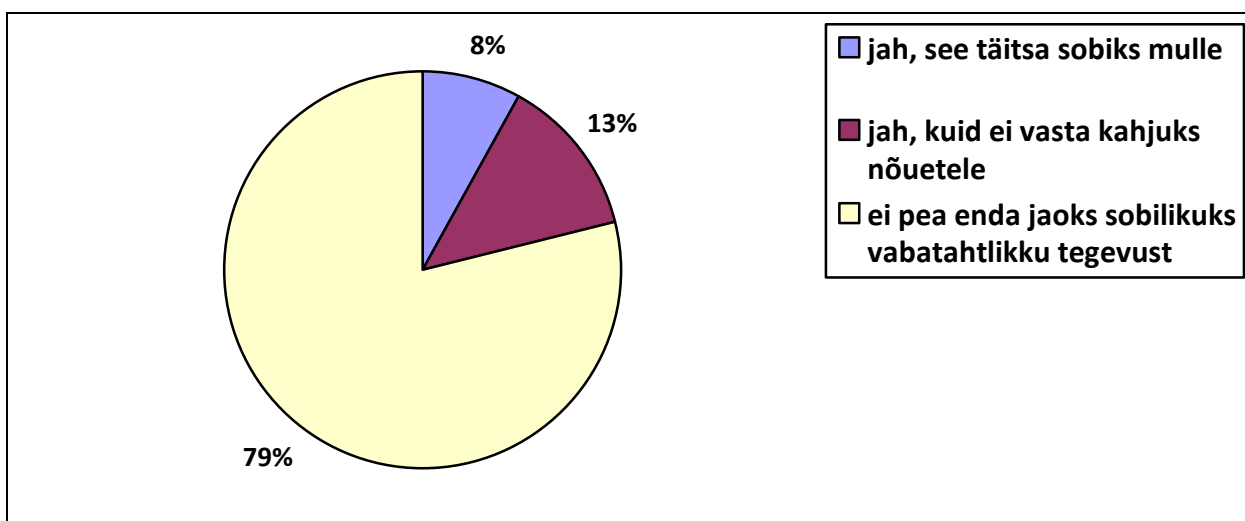
Antud arvamuse põhjal võib järeldada, et 75% ehk enamus on veendunud, et abipolitseinikud aitavad kaasa turvatunde loomisele nii Kunda linnas kui üle terve Eesti. 23% ei osanud vastata, kuna neil puudus kokkupuude abipolitseinikega. Positiivne on see, et ainult 2% vastajatest arvas, et abipolitseinike kaasamine politseitöösse ei avalda mingit mõju riigi turvatundele. (vt joonis 4)

Joonis 4. Hinnang abipolitseinike mõjule turvatundele Eestis

Uuring tõi välja ka selle, et küsitlejate seas on väga vähesed, kes on vabatahtliku organisatsiooni liikmed. 95% vastajatest ei olnud ega ei ole vabatahtliku organisatsiooni liikmed. 2% on vabatahtlikud ja 1% on Kaitseliidu liikmed.

Uuring järjekordselt tõestas küsitletute passiivsust ja seda, et inimesed ei soovi ise panustada turvalisuse tagamisse. 79% ei pea enda jaoks taolist tegevust sobilikuks ja ainult 8% arvab, et vabatahtlik tegevus sobiks neile. (vt joonis 5)

Joonis 5. Küsitlevate arvamus abipolitseinikuks hakkamise kohta

Uuringu kokkuvõtteks võib öelda, et küsitletud olid erinevast vanusest ning rahvusest Kunda linna elanikud. Enamus arvab, et abipolitseinike tegevus politseipatrulli koosseisus on professionaalne ning vajadusel kodanikud usaldaksid abipolitseinikke oma probleemide lahendamisel. Samuti enamus vastajatest tunneb ennast turvalisemalt tänu Kunda abipolitseinike tegevusele. 84% on veendunud, et abipolitseinikud aitavad kaasa turvatunde loomisele Eestis. Autori arvates selline kõrge usaldusprotsent ning mõju turvatundele väljendub just väiksemates linnades ja maakohtades. Sellele põhjustab väiksemates kogukondades abipolitseinike tundmine ja austamine ning vajadusel pöörduakse abi saamiseks nende poole.

Ajakirjas *Journal of Social Issues* on uuritud kas vabatahtlikud muudavad asja paremaks või halvemaks. Artiklis on avaldatud arvamus, et vabatahtlikud võivad tuua enda tegevusega rohkem halba kui head. Vabatahtlike positiivne mõju pole kauakestev kuna nad ei ole huvitatud selle mõju kestvuses. (Penner 2004)

Autor analüüsis töö kaigus läbiviidud uuringud ja ei nõustu artiklis välja toodud positsiooniga. Uuring näitas, et abipolitseinike tegevus mõjub positiivselt ja suurendab inimeste turvatunned. See on pikaajaline lahendus, kuna linna põliselanikud on läbi aastate veendunud, abipolitseinike positiivses mõjus.

KOKKUVÕTE

Antud töös analüüsis autor vabatahtlike kaasamise võimalusi politseitegevuses. Autor uuris erinevaid vabatahtluse vorme ning selgitas välja, kuidas saab vabatahtlikke kaasata korrakaitsealistesse tegevustesse. Samuti analüüsis autor vabatahtlike kaasamist Euroopa riikides ning tõi välja ettepanekud, kuidas saab Eestis kaasata vabatahtlikke veel tõhusamalt.

Käesoleva töö eesmärgiks oli uurida, millist mõju vabatahtlike ressursside suurendamine avaldab turvatundele. Uurimistöö eesmärgist tulenevalt püstitas autor järgmised uurimisküsimused:

- Millised on vabatahtlike kaasamise võimalused politseitegevusse?
- Millist mõju abipolitseinike kaasamine avaldab turvatundele?

Autor kasutas kombineeritud uurimismeetodit ning eesmärgi saavutamiseks olid püstitatud järgmised ülesanded:

- vabatahtluse vormide analüüs vabatahtlike tegevusest ning kaasatusest politseitegevusse, samuti üldine analüüs vabatahtlike rollist politsei tegevuses;
- analüüs vabatahtlike kaasamise erinevatest võimalustest politseitöös;

Analüüsi käigus jõudis autor järeldusele, et vabatahtlike kaasamiseks politsei tegevusse on mitmeid võimalusi, olgu see ennetamine või otsene kuritegevuse tõkestamine. Antud uurimistöös analüüsis autor abipolitseinikke, naabrivalvet, vabatahtlikke päästjaid ja merepäästet. Erinevate uuringute analüüsi põhjal tõi autor välja nende kaasamise mõju ja tõhususe.

Uuringu läbiviimiseks oli valitud Lääne-Virumaal Kunda linn. Kunda linna elanike seas oli läbi viidud ankeetküsitlus, mis võimaldas lühikese ajaga saada ülevaade paljude inimeste arvamusest. Küsitletud olid erinevast soost, vanusest ja rahvusest Kunda elanikud.

Uuringu tulemuste põhjal jõudis autor järeldusele, et 75% vastanutest ehk enamus on veendunud, et abipolitseinikud aitavad kaasa turvatunde loomisele nii Kunda linnas kui üle terve Eesti. 23% ei osanud vastata, kuna neil puudus kokkupuude abipolitseinikega. Selline positiivne tulem on tingitud sellest, et abipolitseinikud on suutnud ennast kehtestada linna elanike silmis kui kompetentsed ametnikud.

Küsitluses uuriti kodanike usaldust abipolitseinike vastu ning nende pädevust probleemide lahendamisel. Uuring näitas, et 70% vastanutest usub, et abipolitseinik on suuteline neid aitama. Autor jõudis järeldusele, et abipolitseinike kaasamine politsei tegevusse on täiesti õigustatud ja efektiivne. Autori arvates eriti efektiivne abipolitseinike kaasamine on väiksemates linnades ja maapiirkondades. Sellistes kohtades puudub ööpäevaringne politseivalve ning selle kohalejõudmine nõuab aega ja ressursi. Väiksemad probleemid leiavadki lahenduse tänu abipolitseinikele.

Lisaks mainitud järeldustele toob autor välja järgmised ettepanekud:

- tuginedes teoreetilise uuringule ja analüüsid Euroopa riikide naabrivalve mõjusust, kasutada Euroopa riikide näitel tõhusamalt naabrivalve organisatsiooni kasutamata potentsiaali (kiire infovahetus ja koostöö politseiga ning kogukonnaga);
- tuginedes empiirilise uuringu tulemustele, suurendada abipolitseinike kaasatust politseitegevustesse, eriti väiksemates kogukondades ja maapiirkondades.

Uuringu tulemused ja selle analüüs lükkasid ümber püstitatud hüpoteesi, et abipolitseinike kaasamine ei avalda mõju kogukonna turvatundele. Läbiviidud uuring näitas, et abipolitseinike kaasamine politseitöösse suurendab kogukonna turvatunnet.

Kokkuvõtvalt saab öelda, et uurimistöo täitis eesmärgi, ülesanded said täidetud ja püstitatud küsimused leidsid vastused.

РЕЗЮМЕ

Тема добровольцев является на сегодняшний день весьма актуальной и задействование их в охрану правопорядка, а также в работу полиции ведётся очень активно. Общей целью работы является выяснить, какое влияние на чувство безопасности оказывает увеличение числа добровольцев. В данной работе автор анализирует помощников полицейских, соседский дозор, добровольных спасателей и морских спасателей.

Для нахождения ответов на поставленные вопросы был проведён анализ возможностей задействования добровольцев в деятельность полиции и влияния помощников полицейских на чувство безопасности. Для выполнения задач был проведён анкетный опрос среди жителей города Кунда. Также автор проанализировал задействование добровольцев в странах Европы и сделал предложения, как можно ещё эффективнее задействовать добровольцев в Эстонии. По данным опроса 75% считают, что помощники полицейских способствуют созданию чувства безопасности как в Кунда, так и во всём государстве. Такой высокий процент объясняется тем, что помощники полицейских смогли утвердить себя в глазах горожан как компетентные должностные лица. 70% опрошенных доверяют помощникам полицейских и при необходимости обратятся к ним за помощью в решении проблемы. По мнению автора особенно эффективным задействование помощников полицейских является в маленьких городах и деревенской местности. В подобных местах отсутствует круглосуточный полицейский надзор, а для прибытия полиции на место потребуется время и ресурс. Незначительные проблемы смогут решить помощники полицейских. Анализ исследования показал, что существует несколько возможностей для задействования добровольцев в действия полиции. Эта деятельность может выражаться как в предупреждающих или превентивных мерах, так и в борьбе с преступностью. Так же по мнению опрошенных, влияние помощников полиции на чувство безопасности является позитивным, что опровергает в работе поставленную гипотезу.

VIIDATUD ALLIKATE LOETELU:

Abipolitseiniku seadus 24.11.2010, jõustunud 01.01.2011- RT I, 20.12.2010...RT I, 30.12.2011, 58. Riigiteataja koduleht <https://www.riigiteataja.ee/akt/130122011058> välja otsitud 04.02.2014

Bennet, T., Holloway, K. & Farrington, D. 2008. The effectiveness of neighborhood watch. The Campbell Collaboration, 18, 1-48

Kunda linna andmed. Eesti statistika koduleht <http://www.stat.ee/ppe-52743> välja otsitud 21.03.2014.

Eesti vabatahtlik mere- ja järvepääste. Eesti vabatahtlik mere- ja järvepääste koduleht <http://www.vomare.ee/en/> välja otsitud 14.03.2014.

European neighbourhood watch. 08.05.2012. Taani kuritegevuse nõukogu poolt koostatud kokkuvõte.

Harris, M. & Rochester, C. 2001. Voluntary organisations and social policy in Britain. Great Britain. Palgrave macmillan.

Illing, E. ja Lepa, R. 2005. Kaasamisvormid – ülevaade ja kasutusvõimalused. Tallinn. Poliitikauuringute keskus Praxis.

Kidron, A. 2008. Uurija käsiraamat. Mondo.

Kiehelä, H. & Virta, S. 2010. Lähipolitsei kui lähenemisviis. Tallinn. Sisekaitseakadeemia kirjastus.

Koos loome turvalisema Eesti! 01.01.2014. Abipolitseiniku infovoldik.

Kunda linn. Kunda linna koduleht <http://www.kunda.ee/index.php?page=148> välja otsitud 21.03.2014.

Kängsepp, L. 2011. Olen vabatahtlik, muudan maailma! Autoriõigus Siseministeerium 2011

Päästepat. Soome Vabatahtlike merepäästjate koduleht <http://www.meripelastus.fi/en> välja otsitud 18.03.2014.

Eesti naabrivalve. MTÜ Eesti Naabrivalve koduleht <http://naabrivalve.ee/?mid=4> välja otsitud 17.03.2014.

MTÜ Eesti Naabrivalve tulemuslikkuse hindamise kokkuvõtte. 27.12.2007. Justiitsministeerium. MTÜ Eesti Naabrivalve koduleht <http://naabrivalve.ee/?mid=4> välja otsitud 17.03.2014.

MTÜ Eesti Vabatahtlik Mere- ja Järvepääste arengukava aastani 2020. 2012. Eesti Vabatahtlik Mere- ja Järvepääste. Eesti Vabatahtlik Mere- ja Järvepääste koduleht http://www.vomare.ee/images/site/vamep_arengukava_2012-2020.pdf välja otsitud 14.03.2014.

Neighbourhood Watch. Suurbritannia Naabrivalve koduleht <http://www.neighbourhoodwatch.net/index.php?func=PageHome> välja otsitud 19.03.2014.

Organiseeritud vabatahtliku tegevuse kommunikatsioonistrateegia 2012-2014. 2012. Regionaalministri valitsemisala. Siseministeeriumi koduleht http://www.praxis.ee/fileadmin/tarmo/Projektid/Valitsemine_ja_kodanike%C3%BChiskond/Ettekanded/Vabatahtlike_kommunikatsioon.pdf välja otsitud 24.01.2014

Penner, A. L. 2004. Volunteerism and Social Problems: Making thing better or worse? Journal of social issues, Vol 60 No 3, 645-666.

Phillips, S. & Terrell-Orr, A. 2013. Attitudes of police supervisors: do volunteers fit into policing? Polcing: An International Journal of Police Strategies & Management, Vol 36 No 4, 683-701

Vabatahtlik päästja. Päästeameti koduleht <http://www.rescue.ee/vabatahtlikud/vabatahtlik-paastja/kes-on> välja otsitud 13.03.2014.

- Ren, L. Zhao, J. Lovrich, N. & Gaffney, M. 2006. Participation community crime prevention: who volunteers for police work? Policing: An International Journal of Police Strategies & Management, Vol 29 No 3, 464-481
- Turvalisuspoliitika 2013. 2013. Siseministeeriumi koduleht http://issuu.com/siseministeerium/docs/turvalisuspoliitika_2013 välja otsitud 03.01.2014
- Turvalisuspoliitika 2014. 2014. Siseministeeriumi koduleht http://issuu.com/siseministeerium/docs/turvalisuspoliitika_2014 välja otsitud 17.03.2014
- Vabatahtliku tegevuse arengukava 2007-2010. 2006. Siseministeerium. Vabatahtlike koduleht http://www.vabatahtlikud.ee/UserFiles/arengukava/vta_2007_2010_31_jaan_2007.pdf välja otsitud 05.06.2013
- Vaher: aktiivsete vabatahtlike abil muutuvad kogukonnad turvalisemaks. 2012. Siseministeeriumi koduleht <https://www.siseministeerium.ee/vaher-aktiivsete-vabatahtlike-abil-muutuvad-kogukonnad-turvalisemaks/> välja otsitud 20.03.2014.
- Vilk, U. 2012. Kas vabatahtlik oskab kokkulepetest kinni pidada? Personali praktik, No 18, 22-23

TABELITE JA JOONISTE LOETELU

Joonis 1. Vanuseline jaotus vastanute vahel.....	26
Joonis 2. Vastanute aeg, mis nad on Kunda linnas elanud.....	27
Joonis 3. Küsitlevate arvamus, kas abipolitseinikud avaldavad mõju nende turvatundele.....	28
Joonis 4. Hinnang abipolitseinike mõjule turvatundele Eestis.....	29
Joonis 5. Küsitlevate arvamus abipolitseinikuks hakkamise kohta.....	30

LISA 1. ELANIKKONNA ANKEETKÜSIMUSTIK

Lugupeetud vastaja!

Olen Sisekaitseakadeemia politsei- ja piirivalvekolledži kadett ning viin läbi uurimistööd teemal **„Vabatahtlike kaasamise võimalused politseitegevusse ja abipolitseinike kaasamise mõjud turvatundele Lääne-Virumaa näitel”**. Täpsemalt aga Kunda linna elanike arvamuse põhjal, seega antud uurimistöö läbiviimisel on väga oluline just Teie osavõtt! Kõik andmed on anonüümsed ja neid kasutatakse ainult kõnealuse lõputöö kirjutamiseks.

Ette tänades,

1. Sugu

Mees

Naine

2. Vanus

18 – 30

30 – 40

40 – 50

50 – 60

60 +

3. Rahvus

- Eestlane
- Venelane
- Muu

4. Kui kaua olete Kunda linnas elanud?

- Alla 5 aasta
- 5 – 10 aastat
- Üle 10 aasta

5. Kas Teie tunnete Kunda linna abipolitseinikke?

- Jah
- Ei

6. Kas Teie olete kutsunud välja või pöördunud ise politsei poole?

- Jah
- Ei

7. Kui jah, siis kuidas hindate abipolitseinike tegevust patrulli koosseisus?

- Professionaalne tegevus
- Ebaproduktiivne
- Pole puutunud kokku abipolitseinike tegevusega

8. Kas pöörduksite abi saamiseks abipolitseiniku poole?

Jah, usun et ta suudab minu probleemi lahendada

Ei, võtaksin ühendust politseiga

9. Kas Teie arvates Kunda linna abipolitseinikud avaldavad mõju Teie turvatundele?

Kindlasti avaldavad

Tunnen ennast natukene turvalisemalt

Kui abipolitseinikke ei oleks, siis midagi ei muutuks

10. Mida ootaksite abipolitseinikelt?

Rohkem patrullimist tänavatel

Rohkem suhtlemist linnakodanikega

.....

11. Millist mõju avaldavad abipolitseinikud turvatundele Eestis?

Kindlasti aitavad kaasa turvatunde loomisele ühiskonnas

Abipolitseinike kaasamine ei muuda midagi

Ei oska vastata, kuna puudub kokkupuude

12. Kas Teie olete/olite mõne vabatahtliku organisatsiooni liige?

Jah, olen vabatahtlik päästja/vabatahtlik merepäästja/abipolitseinik

Muu.....

Ei ole

13. Kas Teie olete mõelnud sellele, et hakata abipolitseinikuks?

Jah, see täitsa sobiks mulle

Jah, kuid ei vasta kahjuks nõuetele

Ei pea enda jaoks sobilikuks vabatahtliku tegevust

Täna Teid!

Konstantin Lepik

Sisekaitseakadeemia

Politsei- ja piirivalvekolledži

PK-122 kadett